

програми, спрямовані на підтримку підприємництва та освітні курси, можуть сприяти економічному відновленню.

Тому, важливо, щоб державні структури, бізнес та громадські організації активно співпрацювали, розробляючи і реалізуючи стратегії, спрямовані на відновлення та розвиток ринку праці в пост-військовому періоді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пошук роботи: як змінився ринок праці в Україні під час війни та що буде після.

2. Робоча сила в Україні: як війна впливає на її майбутнє? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/8/700951/>

3. В Україні лютує безробіття. Війна загострила проблему нестачі кваліфікованих кадрів. URL: <https://enovosty.com/uk/service-ukr/topnews-ukr/full/2306-v-ukraini-lyutuye-bezrobittya-vijna-zagostrila-problemu-nestachi-kvalifikovanix-kadriv>

УДК 316.342:35.082.22

Валентина ТОКАРЕВА,

доктор наук з державного управління, професор
професор кафедри маркетингу та туризму
Маріупольського державного університету

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ГРОМАД В УКРАЇНІ

«Відбудувати Україну – це відновити принципи життя, відновити простір життя, відновити те, що робить людей людьми. ...Звичайно, йдеться не лише про відновлення матерії життя, а й про інституційний розвиток».

В. Зеленський

Повномасштабна війна має руйнівний вплив на українську економіку: реальний ВВП впав приблизно на 39% у другому кварталі 2022 року. Очікується, що річне падіння ВВП становитиме від 30 до 40% залежно від того, як триватимуть військові дії.

Повномасштабне, віроломне та безглузде вторгнення росії в Україну, змусила майже весь світ переглянути свої життєві цінності та принципи.

Відбудова українських територій має ґрунтуватися на найкращих доступних технологіях та практиках, що дозволить нашій країні відійти від радянського минулого і перейти у світле й безпечне майбутнє. Як показує досвід країн, відновленню передують політичне рішення, що базується на геополітичній доцільності та національному патріотизмі щодо визначення моделі розвитку.

На сьогоднішній день одним із головних напрямів розвитку України є активна взаємодія органів державної влади з інститутами громадянського суспільства. В цьому процесі актуальним є контроль з боку громадян за

виконанням державними органами своїх обов'язків перед народом, виключення зловживань владою, захист прав та свобод людини та громадянина, узгодженість суспільних та державних інтересів.

Одним із головних критеріїв перспективності цього процесу в сучасній Україні вважаємо набуття державною політикою сприяння розвитку громадянського суспільства більш системного й послідовного характеру, що також характеризує діяльність українського законодавця, спрямовану на створення необхідних умов для вільної самореалізації громадян і самоврядних громадських об'єднань, встановлення відкритих, партнерських відносин між ними та органами влади, а саме: підвищення політичної культури населення; поширення знань про громадянське суспільство та організації, що його представляють; популяризація структур громадянського суспільства серед молоді, висвітлення позитивних сторін їх діяльності; створення нових можливостей участі громадян в управлінні державними і суспільними справами; активізація процесу роздержавлення усіх сфер суспільного життя, формування інститутів громадянського суспільства (благодійні фонди, споживчі товариства, клуби за інтересами, товариства, асоціації тощо); розвиток різних форм громадського самоврядування і самодіяльності; підвищення рівня фінансової життєздатності організацій третього сектора; розробку дієвих механізмів співпраці організацій громадянського суспільства і державних органів.

Держава і громадянське суспільство утворюють певну діалектичну єдність. В процесі державотворення вона виявляється в тому, що чим більш розвинуте громадянське суспільство, тим демократичніша держава, тим більше вона діє в інтересах громадянського суспільства і його інститутів. І навпаки, чим менш розвинуте громадянське суспільство, тим сильніша держава, тим більше вона обмежує самоврядні та саморегулюючі можливості суспільства. Водночас розвиток громадянського суспільства і характер його взаємовідносин з владою залежить від умов, перш за все політично-правових та економічних, які формує сама держава.

Вітчизняні нормативно-правові акти визначають значну кількість інституційних форм громадської участі у виробленні публічної політики, прийнятті політико-управлінських рішень та контролю за їх виконанням. Сьогодні взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськістю у формуванні й реалізації публічної політики залишається малоефективною через недостатню прозорість діяльності цих органів та бюрократизовані процедури такої взаємодії, низький рівень взаємної довіри.

Повоєнна відбудова України та подальший розвиток має максимально охопити організацію управління сталого територіального розвитку на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу як на державному, регіональному, місцевому так і локальному рівні. В процесі визначення відповідних завдань та показників на довгострокову перспективу необхідно враховувати глобальні орієнтири розвитку, принципи сталого розвитку та суспільну думку щодо бачення майбутнього розвитку. Світовий досвід свідчить, що суспільний прогрес значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями підтримки економічного зростання територій, конкурентоспроможності бізнесу,

забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності. Для досягнення довгострокових цілей необхідно послідовно виконувати визначені коротко та середньострокові завдання. Передумовами досягнення всіх без винятку цілей розвитку є якісне планування та ефективне управління, викорінення корупції, суспільна підтримка, прозора влада, участь населення у прийнятті рішень та контролюванні їх виконання.

У післявоєнному відновленні України необхідно досягнути такого результату, щоб відбулося реальна конвертація нових можливостей для розвитку територіальних громад та регіонів у кращу якість життя людини незалежно від місця її проживання, для цього потрібно зміцнення партнерських відносин між регіонами, зменшення міжрегіональної та внутрішньорегіональної диспропорції за показниками економічного розвитку та якості життя людей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Відбудова України буде найбільшим внеском у підтримку глобального миру – промова Президента на Міжнародній конференції з питань відновлення України в Луганю», 4 липня, 2022. <https://www.president.gov.ua/news/vidbudova-ukrayini-bude-najbilshim-vneskom-u-pidtrimku-globa-76261>
2. Проекти розділів плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>.
3. Getzner, M. and S. Moroz (2022) «The economic development of regions in Ukraine: with tests on the territorial capital approach» *Empirica* 49, 225–251
4. Government of the Netherlands. Extra Dutch support for Ukrainian war effort and reconstruction. (2022, August 22). <https://www.government.nl/latest/news/2022/08/22/extra-dutch-support-for-ukrainian-war-effort-and-reconstruction>

УДК 502.3:504.062.4

Євген ХЛОБИСТОВ,

д.е.н., проф., Національний університет «Києво-Могилянська академія»,

Євгенія ШМІГЕЛЬСЬКА,

Київський економічний університет ім. Вадима Гетьмана

КРИМ: МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ РУЙНАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Держава-окупант сформувала економіку півострова, яка виключно орієнтована на задоволення (і то, часткове) внутрішніх потреб. Інша характерна частина економіки півострова – її орієнтація на обслуговування мілітарних та парамілітарних потреб. Адже нині ми спостерігаємо суцільну мілітаризацію Криму, яка посилалася з початку повномасштабного вторгнення. Господарський комплекс анексовано Криму орієнтований на задоволення внутрішнього споживання, надання послуг для представників силових структур та членів їх